

บทที่ ๔

อิทธิพลของความเชื่อในพิธีบุญเดือนเก้าที่มีต่อสังคมชาวอีสาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องความเชื่อในพิธีบุญเดือนเก้าที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อสังคมชาวอีสานในการสืบสานจารีตประเพณีต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมที่คงไว้และยังได้ศึกษาคุณค่าอิทธิพลของความเชื่อในพิธีบุญเดือนเก้า ซึ่งเป็นหนึ่งในประเพณีในฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งมีความสำคัญต่อประเพณีทางสังคมอีสานเป็นอย่างมาก ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวอีสาน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ดังนั้นจึงมีความเชื่อมโยงส่งผลถึงข้อปฏิบัติในวิถีชีวิตของคนชาวอีสานทั้งด้านพิธีกรรมและประเพณีโดยได้ศึกษาถึงอิทธิพลและคุณค่าที่มีต่อประเพณีชาวอีสานตามหลักการแห่งพิธีกรรม ตามทัศนะของนักวิชาการด้านต่างๆดังนี้

๔.๑ อิทธิพลที่ส่งผลต่อการดำรงวิถีชีวิต

ชาวอีสานเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด คนเราเมื่อยังไม่สิ้นอาสวะหรือบรรลุนิพพานจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏนี้ และในแต่ละภพแต่ละชาติอาจจะเกิดในกำเนิดต่างๆ ตามกรรมที่ตนได้กระทำไว้ ความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดนี้ เป็นความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากผลแห่งกรรม ที่ปรากฏอยู่ในนิทานชาดกซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวอีสานเป็นอย่างมาก ดังปรากฏในกลอนลำต่อไปนี้^๑

พันชาตินั้น มาเกิดเป็นกวางดำ	หากินน้ำชายเขา เลียบภูสองข้าง
นายพรานนำไปห้าง ดิตคอดินบ่หลุด	นกไขชูดอกให้ ไปได้ดังเดิม
นกไขนั้น กะหากแม่นสารีบุตร	นายพรานคือเทวทัต ผู้เหี้ยมनाใช้
เป็นสินไซคราวนั้น พระโคเฮาเฒ่าพ่อ	ท้าวสีโหสังข์ทองหากเป็นสองหน่อเจ้านาเฝ้าหน่อ
พระองค์ผู้หนึ่งนั้น นามชื่อโมคคัลลาน์	กับอานนท์ บ่วงเทียมเจ้า
	โอสถ บุตรมารศรี. ๒๕๓๘ : ๑๖๔ : เคน ดาเหลา

ความเชื่อในพิธีบุญเดือนเก้ามีบทบาทสำคัญกับวิถีชีวิตของชาวอีสานมานานเช่นเดียวกับศาสนาพุทธ โดยบางความเชื่อได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนอีสานและยังมีอิทธิพลส่งผลต่อการเป็นอยู่ของชาวอีสานด้วย ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในแต่ละจังหวัดทั้งภาคอีสานที่ถือปฏิบัติจนเป็นแนวจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน ดังเช่น จารีตสิบสองคองสิบสี่ ดังนี้

๑.อิทธิพลส่งผลต่อการดำรงวิถีชีวิต คือประเพณีเดือนเก้าบุญข้าวประดับดินเป็นการทำบุญที่อุทิศบุญกุศลให้แก่ญาติที่ตายไป โดยการห่อข้าวปลาอาหารและของขบเคี้ยวต่างๆ เป็นห่อๆ แล้วนำไปถวายทานบ้าง แขว่นไว้ตามต้นไม้ตามบริเวณกำแพงวัด การทำบุญด้วยการให้ทาน

^๑ พระมหาประหยัด ปณฺณวโร(สุนนท์), “จริยธรรมที่ปรากฏในลำกลอน” ,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย :มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๒),หน้า ๑๗๖.

รักษาศีล ด้วยอาศัยข้าวประดับดินเป็นมูลเหตุเรียกว่า “บุญข้าวประดับดิน” สาเหตุที่เรียกว่าบุญเดือนเก้า เพราะมีกำหนดทำกันจนเป็นประเพณีในเดือนเก้า^๒

๒. อิทธิพลของความเชื่อเรื่องโชคลาง

การถือโชคลาง (Superstition) หมายถึง ความเชื่อถือและการปฏิบัติที่ไม่มีเหตุผลหรืออาจมีเหตุผลในอดีต การถือโชคลางมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไสยศาสตร์ เพราะเป็นความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจลึกลับอะไรบางอย่างเหมือนกัน การถือโชคลางจึงมีอิทธิพลต่อชุมชนในแง่การสืบทอดกันมาโดยมีสมาชิกของชุมชนแต่ละคนเป็นผู้ควบคุมกันและกัน ไม่มีผู้เชี่ยวชาญพิเศษคอยทำหน้าที่แบบ “หมอไสยศาสตร์”^๓

ความเชื่อโชคลาง จึงเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดเชิงไสยศาสตร์ ที่ผู้ฝึกฝนเชื่อว่าอนาคตหรือผลลัพธ์ของเหตุการณ์บางอย่าง สามารถถูกบันดาลให้เป็นไปได้ด้วยพฤติกรรมที่กำหนด แนวคิดเกี่ยวกับโชคดีและโชคร้ายก่อให้เกิดอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมากมาย เช่นการที่ถูกจิ้งจกร้องทัก ก่อนเดินทางออกจากบ้านจะมีโชคร้าย เป็นต้นประเพณีไทยบางประเพณี จึงเกิดจากอิทธิพลของความเชื่อเรื่องโชคลาง ในลักษณะของการถ้อยที่ถ้อยอาศัยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับวิถีชีวิตมนุษย์ด้านการบอกกล่าวหรือเป็นการยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตมนุษย์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นคุณหรือโทษต่อตนเองและครอบครัว

๔.๒ อิทธิพลที่ส่งผลต่อประเพณีและพิธีกรรม

อิทธิพลที่ส่งผลต่อประเพณีและพิธีกรรมในสังคมความเป็นอยู่คือ พิธีการทำบุญข้าวประดับดิน (บุญเดือนเก้า) ชาวบ้านถือเอาวันแรม๑๓ ค่ำเป็นวันโสม (รวม) ในวันนี้ชาวบ้านจะเตรียมอาหารหวานคาวจิบหมากพลูและมวนบุหรี่ไว้ทำบุญทำทาน อาหารหวานคาวที่เตรียมไว้ต้องทำให้มากพอที่จะแบ่งเป็นสี่ส่วนได้ เพราะอาหารส่วนที่หนึ่งใช้เลี้ยงดูกันเองภายในครอบครัว อาหารส่วนที่สองนำไปแจกจ่ายญาติพี่น้อง อาหารส่วนที่สาม นำไปอุทิศเป็นทานแก่ญาติที่ล่วงลับไป อาหารส่วนที่สี่นำไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์นั้นเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

จะเห็นได้ว่าอาหารสองส่วน คือส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สี่เป็นการทำบุญให้กับตนเองเหลืออีกสองส่วน คือส่วนที่สามกับส่วนที่สองเป็นการทำบุญให้กับญาติของตนเองทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไป เพื่อแสดงถึงความเอื้อเฟื้อมีน้ำใจต่อกันในหมู่ญาติ ความผูกพันกันเช่นนี้จะทำให้ระบบเครือญาติไม่ขาดสาย และในส่วนที่ทำบุญให้กับญาติที่ล่วงลับไปนั้น เป็นการแสดงถึงความกตัญญูกตเวทีของตนเองและเป็นการรำลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษที่ได้กระทำต่อเราเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่

พิธีกรรม

ในตอนเย็นของวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๙ ญาติโยมเตรียมจัดอาหารคาวหวาน และหมากพลู บุหรี่ไว้กะให้ได้ ๔ ส่วน ส่วนหนึ่งเลี้ยงดูกันภายในครอบครัว ส่วนที่สองแจกให้ญาติพี่น้อง ส่วนที่สามอุทิศให้ญาติที่ตายไปแล้ว และส่วนที่สี่นำไปถวายพระสงฆ์ ในส่วนที่สาม ญาติโยมจะห่อข้าวน้อย

^๒ พระครูภาวนาโพธิคุณ,(สมชาย กนตสีโล),**มรดกไทยมรดกธรรม**, (ขอนแก่น : คลังนาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๐.

^๓ แสง จันทรงาม,**ศาสนศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๒๔๗.

ซึ่งมีวิธีการห่อคือใช้ใบตองห่อขนาดเท่าฝ่ามือส่วนความยาวนั้นให้ยาวสุดซีกของใบตอง
อาหารคาวหวาน ที่จัดใส่ห่อนั้นใส่อย่างละเล็กละน้อย เช่น ในหนึ่งห่อจะประกอบด้วย

๑. ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วปั้นเป็นก้อนเล็กๆขนาดพองคำ ๑ คำ

๒. เนื้อปลา เนื้อไก่ หมู และใส่ลงไปเล็กน้อยถือว่าเป็นอาหารคาว หรืออาหารที่ญาติ

ผู้ตายชอบ

๓. กล้วย กลอยนึ่ง น้อยหน้า ฝรั่ง มะละกอ มันแกว อ้อย มะละกอสุก หรือขนมหวาน

อื่นๆ ลงไปห่อ (ถือเป็นอาหารหวาน)

๔. หากพหลุมั้ดรวมกันหนึ่งคำ บุหรี่หนึ่งมวน เมียงหนึ่งคำ หลังจากนั้นนำใบตองมาห่อ
เข้ากันแล้วใช้ไม้กลัดหัวท้ายและตรงกลางก็จะได้ห่อข้าวน้อย ที่มีลักษณะยาวๆ โดยกลัดติดกันเป็นชุด
ทั้งห่ออาหารคาวและอาหารหวาน เพื่อความสะดวกให้การวางตอนเข้ามิด

หมาก พลุ บุหรี่ หมากหนึ่งคำ บุหรี่หนึ่งมวน เมียงหนึ่งคำ สีเสียด แก่นคูณ นำมาห่อ
ใบตองเข้าด้วยกันแล้วไม้กลัดหัวท้าย ก็จะได้ห่อหมาก พลุ หลังจากนั้นนำทั้ง ๒ ห่อมากลัดติดกัน
เป็นคู่ แล้วนำไปมัดรวมเป็นพวง๑พวงจะใส่ห่อหมากและห่อพลุจำนวน๙ห่อต่อ ๑ พวง การวางห่อ
ข้าวน้อย หมายถึง การนำห่อข้าวน้อยไปวางอุทิศส่วนกุศลตามที่ต่างๆ พอถึงเวลาประมาณ ๐๓.๐๐ –
๐๔.๐๐น.ของวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนจะนำเอาห่อข้าวน้อยที่จัดเตรียมได้แล้ว
ไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในวัด วางไว้ตามดินริมกำแพงวัด วางไว้กำแพงโบสถ์ หรือวิหารคดการนำเอา
ห่อข้าวน้อยไปวางตามที่ต่างๆ ในวัดเรียกว่า การยาย (วางเป็นระยะๆ) ห่อข้าวน้อยซึ่งเวลานำไปวาง
จะพากันไปทำอย่างเงิบๆไม่มีการตั้งข้อมติกลองแต่อย่างใด หลังจากการยาย (วาง) ห่อข้าวน้อยเสร็จ
ชาวบ้านจะกลับบ้านเพื่อเตรียมอาหารใส่บาตรในตอนเช้าของวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ หลังจากนั้น
พระสงฆ์จะแสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับเรื่องอาณิสสของบุญข้าวประดับดินให้ฟัง ต่อจากนั้น
ชาวบ้านจะนำปัจจัยไทยทานถวายแด่พระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ให้พรเสร็จ ชาวบ้านที่มาทำบุญก็จะ
กรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วทุกๆ คน วันแรม ๑๔ ค่ำในตอนเช้ามิด
ประมาณตี ๓ ถึง ๔ พระจะตีกลองเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านนำขนมอาหารหวานคาว หมากพลุ บุหรี่ ที่
เตรียมไว้ไปวางตามดินอุทิศส่งไปให้ญาติอาหารที่นำไปวางไว้จะต้องห่อเป็นสัรบอย่างดี และจำต้อง
นำไปวางไว้ในวัดหรือในอาณาเขตของสงฆ์เท่านั้น เมื่อวางขนมเรียงรายไว้เสร็จแล้วต้องหลังน้ำบอก
บรรดาญาติให้มารับของที่ให้ทานจึงจะเสร็จพิธีในช่วงนี้ในตอนเช้าวันเดียวกันเมื่อสว่างแล้ว ชาวบ้านก็
จะนำอาหารอีกส่วนหนึ่งไปตักบาตรและร่วมกันถวายภัตตาหารที่วัด เมื่อรับศีลฟังเทศน์เสร็จแล้วเป็น
อันเสร็จพิธีทำบุญข้าวประดับดิน^๕

อิทธิพลที่ส่งผลต่อประเพณีบุญเดือนเก้า(ข้าวประดับดิน) ประเพณีบุญเดือนเก้าได้รับ
อิทธิพลจากความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมของภาคอีสานในแง่ผลบุญ

ภาคอีสานมีประเพณีบุญเดือนเก้าหนึ่งในจารีตประเพณี วัฒนธรรมของคนอีสาน จาก
พฤติกรรมดังกล่าวทำให้เห็นคุณค่าและอิทธิพลของความเชื่อเรื่องกรรม และการให้ผลของกรรมด้าน
การทำบุญ แต่ด้วยผลจากกาลเวลาเปลี่ยนไป จึงทำให้การทำบุญหรือผู้คนถือปฏิบัติตามมีน้อย

^๕ จารุวรรณ ธรรมวัตร, *คติชาวบ้านอีสาน*, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : อักษรวัฒนา, ๒๕๒๓),
หน้า ๔๐.

แต่คติความเชื่อดังเดิมซึ่งเป็นสาระสำคัญตามจารีต ที่ถือเป็นประเพณีนั้นยังมีการปฏิบัติกันคงอยู่ตลอดมา

จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาผู้ปฏิบัติตนในการทำพิธีกรรมบุญเดือนเก้า ถึงประวัติความเป็นมาของการทำบุญเดือนเก้า ที่เป็นจารีตประเพณีของชาวอีสานมีเรื่องเล่าไว้ในพระธรรมบทว่าญาติของพระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์ของสงฆ์เมื่อตายไปแล้วเกิดในนรก ครั้นพระเจ้าพิมพิสารถวายทานแด่พระพุทธเจ้าแล้วมิได้อุทิศให้แก่ญาติที่ตาย ตกกลางคืนพวกญาติที่ตายได้มาแสดงตัวแปลงเสียงน่ากลัวให้ปรากฏใกล้พระราชนิเวศน์ รุ่งเช้าได้เสด็จไปทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทูลเหตุให้ทราบ พระเจ้าพิมพิสารจึงถวายทานอีกครั้งแล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติที่ตายไป จึงได้รับส่วนกุศลจากการทำบุญอุทิศให้ การทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ตายแล้ว ถือเป็นประเพณี ที่ต้องทำเป็นประจำทุกปี^๕

บุญเดือนเก้า(ข้าวประดับดิน)มีความเชื่อกันว่ามีเนื่องจากคนลาวหรือไทยอีสานที่ มีความเชื่อถือสืบต่อกันมาแต่โบราณกาลแล้วว่า กลางคืนของเดือนเก้าดับ(วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙)เป็นวันที่ประตูนรกเปิด ยมบาลจะปล่อยให้ผีรอกออกมาเยี่ยมญาติในโลกมนุษย์ ในคืนนี้คนเดียวเท่านั้นในรอบปี ดังนั้นพ่อแม่ญาติพี่น้องที่มีชีวิตอยู่จึงพากันจัดห่อข้าวไว้ให้แก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว ถือว่าเป็นงานบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานที่ทำการนี้จะมีความสุขความเจริญในบุญกุศลนี้ด้วย^๖

บุญเดือนเก้า(ข้าวประดับดิน)เป็นหนึ่งในประเพณีอีสานส่วนใหญ่จะมีเอกลักษณ์แตกต่างจากประเพณีภาคอื่นๆ เป็นการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของอุบาสกอุบาสิกาของชาวอีสานเพราะตลอดปีมีการทำบุญตามวาระเดือน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน^๗ ฮีตสิบสองเป็นประเพณีที่ชาวอีสานประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล คำว่า "ฮีต" มีความหมายตรงกับคำว่า "รীต" หรือจารีตประเพณี ดังนั้น "ฮีตสิบสอง" จึงหมายถึงประเพณีที่ชาวอีสานจะต้องประพฤติปฏิบัติในรอบปีทั้งสิบสองเดือน ถ้าใครฝ่าฝืนถือว่าเป็นความผิด เรียกว่า "ผิดฮีต" คนในชุมชนทั่วไปตั้งข้อรังเกียจทำให้ถูกมองว่าเป็นคนนอกฮีตที่ดองใจของสังคม

ฮีตสิบสองจึงเป็นข้อบัญญัติที่นักปราชญ์ชาวอีสานโบราณ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้คนในชุมชนได้ประกอบกิจร่วมกัน ทำให้คนในผู้คนในละแวกชุมชนได้มีโอกาสพบปะกันเดือนละ ๑ ครั้ง นอกจากนี้ยังเป็นประเพณีจรรยาทางสังคมอีสานทั่วไป จึงยึดมั่นในการปฏิบัติตามฮีตสิบสองอย่างเคร่งครัด ซึ่งส่วนมากจะเป็นงานบุญที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยเริ่มงานบุญตั้งแต่เดือนอ้าย (เดือนธันวาคม)^๘

^๕ สัมภาษณ์ พระครูวินัยธรบัวผัน วิสุทโธ, ผู้ช่วยเจ้าอาวาส, วัดมหาวนาราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ พระสุรเชษฐ ปุณโก, วัดมหาวนาราม อำเภอ เมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูธีรธรรมสิริ,เจ้าอาวาส,วัดศรีประดู่ อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูสารสีลคุณ, วัดสารพัฒน์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๕.

บุญข้าวประดับดินหรือเรียกอีกอย่างว่าบุญห่อข้าวน้อย ได้ทำมาตั้งแต่เป็นเด็กโดยที่ผู้เฒ่าผู้แก่ได้พาทำพาไปวัดพาไปเอาใบตอง หมากพลูบุหรี เพื่อนำมาห่อเป็นห่อๆนำไปแขวนไว้ตามต้นไม้หรือพื้นดิน หรือก็ตามกำแพงวัดเพราะผู้เฒ่าผู้แก่ให้ความเชื่อว่า ถ้าเราได้มาทำอย่างนี้ก็ถือว่าเป็นผู้ให้ความกตัญญูต่เวที่ตาทำอย่างนี้เป็นประจำทุกปีโดยได้เตรียมห่อข้าวน้อยเพราะมีความเชื่อว่า พ่อใหญ่แม่ใหญ่และญาติพี่น้องที่ตายไปจะได้มารับส่วนห่อข้าวน้อยที่ทำไว้ไปกินและเมื่อได้รับไปแล้วก็จะอำนวยพรให้ลูกหลานมีความสุขความเจริญยิ่งขึ้นไปตลอดกาล และยังให้มีความสุขแก่ผู้ที่กระทำอีกด้วย^๙

บุญข้าวประดับดินที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตั้งแต่เป็นเด็กที่พอจำความได้ว่า แม่ได้ให้ญาติพี่น้องที่เสียชีวิตไปมีโอกาสมารับส่วนบุญได้จากญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ที่ได้ทำเตรียมไว้ให้ในวันแรม ๑๔ ค่ำ ถ้าทำบุญให้แล้วญาติพี่น้องที่มารับส่วนบุญก็จะมีความสุขจากที่ทำได้ทำให้ โดยมีความคิดถึงอาลัยญาติที่จากไปจึงวันที่รอคอยที่สำคัญวันหนึ่งในรอบปี บอกกล่าวให้ลูกหลานปฏิบัติตามแนวทางที่พ่อแม่ได้พากันทำบุญเดือนเก้าอย่าได้ขาด ถึงพ่อแม่บ่อยู่ก็ตาม ลูกหลานๆจะต้องทำเป็นประจำทุกปีไม่ให้ขาดเพื่อญาติพี่น้องที่ตายไปได้รับบุญกุศลนั้นตลอดไป^{๑๐}

การทำบุญข้าวประดับดิน หรือห่อข้าวน้อย ซึ่งได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพราะมีความเชื่อว่าเป็นการทำบุญให้ญาติที่เสียชีวิตไปให้ได้รับส่วนบุญที่ญาติๆทำให้ ซึ่งทำให้แล้วมีความสุขสบายใจ ว่าญาติของตนที่ตายไปนั้นได้รับบุญกุศลที่อุทิศให้แล้ว และตลอดเวลาที่พวกญาติๆที่ตายแล้วนั้น คนที่อยู่คือยายก็จะคิดถึงอยู่ประจำ ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะได้กินอะไรกันหนอ มันจะเหมือนกับที่อยู่ด้วยกันหรือไม่อย่างไร ความเชื่อความผูกพันตรงนี้ จึงทำให้เกิดความเชื่อขึ้นมาและได้ทำบุญเดือนเก้าหรือบุญข้าวประดับดินจนมาถึงทุกวันนี้^{๑๑}

ในวันแรม ๑๓ ค่ำ มีการเตรียมใบตองกล้วย หมากพลูบุหรี อาหารคาวหวานปลาไก่เตรียมเสร็จแล้วคุณแม่ได้พาห่อโดยอาหารเป็นห่อด้วยใบตองๆ เมื่อถึงเวลาสงบประมาณ ติ ๒ ติ๓ ก็นัดหมายเวลากันออกไปวางห่อข้าวน้อยไว้ตามพื้นดินในวัด หรือบางที่ก็ตามต้นไม้เป็นการทำบุญห่อข้าวน้อยให้แก่ญาติที่ตายไป ทำมาเป็นประจำทุกปีในเดือนเก้านี้ ก็เพื่ออุทิศให้แก่คุณพ่อที่เสียชีวิตเพื่อได้บุญกุศล เช่นการห่อข้าวปลาอาหารและของขบเคี้ยวของกินเป็นห่อ ๆ ส่วนที่จะนำไปถวายวัดถวายพระก็เตรียมไว้เช่นกัน แล้วเอาไปถวายทานบ้าง ไปแขวนตามกิ่งไม้ในวัด เรียกว่าบุญข้าวประดับดิน เพราะเป็นการทำบุญในเดือนเก้าจึงเรียกว่า บุญเดือนเก้า^{๑๒}

การทำบุญข้าวประดับดิน หรือการทำบุญห่อข้าวน้อยเป็นของดั้งเดิมของชาวอีสานมาแต่โบราณ ตามสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ไร่ทำนาแล้วในแต่ละปี ตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แห้งแล้งกันดารนั้น ในความเชื่อต่อการดำเนินชีวิตที่มีความผาสุกและเจริญรุ่งเรืองเกิดขึ้นแก่ครอบครัวและบ้านเมืองก็ต้องมีการประกอบพิธีกรรม มีการเซ่นสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และร่วมทำบุญตามประเพณีทางพุทธศาสนาด้วยทุกๆ เดือนในรอบปีนั้นมีการจัดงานบุญพื้นบ้านประเพณี

^๙ สัมภาษณ์ นางอ่อนแก้ว หัตตะมา, เลขที่ ๒๑๓ อำเภอเมือง จ.อุบลราชธานี, ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางบัวไข ดิเลศ, ๒๑๗ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางโยพิน อรอินทร์, ๒๖๙ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางสมบุญ มีทรัพย์, ๒๖๗ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕.

พื้นเมืองกันเป็นประจำ จึงได้ถือเป็นประจำ ๑๒ เดือนเรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ถือกันว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบันคติความเชื่อในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกัน^{๑๓}

บุญเดือนเก้า เป็นการทำบุญให้พ่อแม่พี่น้องที่ตายไป โดยนำเอาปลาอาหาร ผลไม้หมาก พลูมาห่อเป็นห่อข้าวน้อย แล้วไปย่ำ(การวางเป็นระยะ)ไว้ตามพื้นดินรอบๆวัดหรือแขวนตามกิ่งไม้ บริเวณวัดแล้วจุดธูปบอกให้มาห่อข้าวน้อย เพื่อให้ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับ รวมทั้งผีไร้ญาติอื่น ๆ ซึ่งเชื่อว่า จะมาเยี่ยมญาติพี่น้องในเวลานี้มารับไปเพื่อจะได้ไม่อดอยากหิวโหย นอกจากจะเป็นการทำบุญและทำทานแล้วยังแสดงถึงความกตัญญูอีกส่วนด้วย แต่สภาพปัจจุบันลูกหลานรุ่นใหม่ๆก็ยังไม่นิยมทำเพราะให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องโบราณของผู้ใหญ่ที่ต้องทำกันให้กลุ่มคนแก่เท่านั้น^{๑๔}

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นความเชื่อแต่โบราณว่าวันแรมสิบสี่ค่ำเดือนเก้าเป็นวันที่ยมบาลเปิดนรกปล่อยผีออกมาเยี่ยมญาติ ดังนั้นจะต้องพากันทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องผู้ ที่ตายไปแล้วให้ได้รับข้าวต้ม ขนม ของมักของชอบ ผลหมากไม้ต่างๆ หมากพลู บุหรี่ ที่ทำใส่ กระหวงไปวาง (ย่ำ) ไว้รอบๆตามริมหรือขอบรั้วกำแพงวัด หรือต้นไม้ใหญ่ และถวายภัตตาหาร ให้แก่พระสงฆ์สามเณร และหยาดน้ำ (กรวดน้ำ) เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ตายไปเป็นผี การทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือ ผีไม่มีญาติจะได้รับการแบ่งส่วนบุญนี้ ด้วย การทำบุญเดือนเก้าจึงไม่ได้ระบุชื่อผู้รับเหมือนกับบุญเดือนสิบ^{๑๕}

บุญห่อข้าวน้อยที่พ่อแม่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ เคยปฏิบัติมานานแล้ว โดยได้ติดตามพี่ป้าน้าาานำอาหารที่ห่อรวมกันหลายอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่ล่วงลับไป ได้นำไปทำบุญที่วัดตั้งแต่ตี ๒-๔ ให้พ่อแม่หรือญาติที่ตายไปคือมีความเชื่อว่า เป็นวันที่ยมบาลจะปล่อยให้มารับเอาห่อข้าว ทั้งผีทั้งเปรตหรือผีไม่มีญาติ ก็จะได้รับส่วนบุญที่เราทำไปให้หรืออุทิศส่วนบุญไปให้ นอกจากนั้นเมื่อเราได้อุทิศให้แล้ว เราก็จะได้รับส่วนบุญหรือกุศลนั้นคืนมาสู่เรา อาหารที่เราทำไปให้พวกเขาก็จะได้นำไปกินในวันสำคัญเดือนเก้า เมื่อทำแล้วก็ทำให้มีความสุข^{๑๖}

บุญข้าวประดับดินเป็นรอบการทำบุญระลึกถึงญาติมิตรพี่น้องที่ตายไปแล้วเพื่ออุทิศส่วนกุศล ซึ่งพอถึงขึ้นวันแรม ๑๓ ค่ำเดือน ๙ ลูกหลานจะพากันทำข้าวปลาอาหารคาวหวาน และข้าวต้มมัดพร้อมหมากพลูที่ห่อใส่ใบตองแล้วเตรียม นำไปวางย่ำในวันแรม ๑๔ ค่ำเดือนเก้า ไปไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัดและรอบๆบ้าน เพื่อให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วหรือผีบ้านผีเรือนมากิน เพราะจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่เชื่อว่าในช่วงเดือนเก้านี้วิญญาณผู้ที่ตายไปแล้วจะได้รับการปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้มารับเอาไปกิน^{๑๗}

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางประคอง กิตติโกสินทร์, ๖๐ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี,

๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางฉันทน์ จารุเพชร, ๒๗๓ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางจิตวัน เรืองแสน, ๒๖๕ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางมณฑิตา กิตติโกสินทร์, ๘๗/๑อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี,

๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ เกตุถนอม, อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕.

บุญข้าวประดับดินเป็นรอบการทำบุญระลึกถึงญาติมิตรพี่น้องที่ตายไปแล้วเพื่ออุทิศส่วนกุศล ซึ่งพอถึงขึ้นวันแรม ๑๓ ค่ำเดือน ๙ ลูกหลานจะพากันห่อข้าวปลาอาหารคาวหวาน และข้าวต้มมัดพร้อมหมากพลูที่ห่อใส่ใบตองแล้วเตรียม นำไปวางย่ายในวันแรม ๑๔ ค่ำเดือน ๙ ไปไว้แขวนไว้ตามกิ่งไม้โคนต้นไม้ในบริเวณวัดและรอบๆบ้าน เพื่อให้ญาติมิตรที่ตายไปแล้วหรือผีบ้านผีเรือนมากิน เพราะจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่เชื่อว่าในช่วงบุญเดือนเก้านี้ผู้ที่ตายไปแล้วจะได้รับการปล่อยชั่วคราวให้ออกมาได้มารับเอาห่อข้าวน้อยไปกิน^{๑๘}

บุญข้าวประดับดินหรือบุญห่อข้าวน้อยเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน ผสมผสานในพิธีกรรมตรึง บุญข้าวประดับดินที่เกิดขึ้นได้ ก็เพราะความเชื่อที่ผูกมัดไว้กับคนเราว่าผู้เฒ่าผู้แก่ที่เสียชีวิตไปแล้วไม่รู้ว่าจะได้กินอาหารหรือไม่อย่างไร หรือไปอยู่แห่งหนตำบลใด เชื่อว่าเขาเหล่านั้นเสมือนหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ แต่เขาเหล่านั้นได้อยู่กับพวกเรา หรือถ้าพวกเขายู่ก็อยู่คนละภพ โดยที่พวกเรามองไม่เห็น ความเชื่อของเราจึงคิดว่าเขาน่าจะได้รับส่วนบุญที่เราทำให้หรือบุญไปให้นั้นเอง ดังนั้นความเชื่ออย่างนี้เราถึงว่าเขาตายไปแล้ว พวกเขาย่อมได้กินอาหารที่เราทำบุญให้พวกเขาเหล่านั้น

สิ่งของไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหวาน หรือเสื้อผ้าที่เราให้นั้นเขาน่าจะได้เรา เพราะเราทำบุญแต่ละครั้งเราทำด้วยจิตใจ ฉะนั้นญาติเราที่ล่วงลับไปเขาจะต้องมารับเอาจนได้ ส่วนหนึ่งที่เรานำมาอุทิศที่เกี่ยวกับการทำบุญข้าวประดับดินนี้ จำมีส่วนในเรื่องพิธีกรรมทางพุทธศาสนาด้วย ส่วนในเรื่องทางพุทธศาสนา ได้แก่การจุดเทียนบอกกล่าวบางคนก็จะเรียกชื่อ ให้มารับเอาอาหารและผลบุญนี้ การออกไปวางข้าวประดับดินจะออกไปวางตอนเข้ามิดประมาณตี ๒ ตี ๓ จากนั้นชาวบ้านจะนำเอาอาหารและสิ่งของไปทำบุญพร้อมจุดธูปเทียนบอกกล่าว บางคนก็จะรอตักบาตรพระถวายทานแด่พระภิกษุ สามเณร ในพิธีจะมีการสมทานศีลฟังเทศน์ การถวายทานแก่พระภิกษุและสามเณรนั้น จะกระทำหลังจากสว่างแล้ว และหลังจากวางห่อข้าวน้อยเสร็จ การถวายทานแก่พระจะมีกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ เมื่อได้ทำบุญกุศลแก่ญาติไปแล้วจะมีความอึดใจว่าพี่น้องมีความสุขจากบุญ^{๑๙}

จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าประวัติความเป็นมาของการทำบุญเดือนเก้าข้าวประดับดินเกิดจากความเชื่อที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล และได้ปฏิบัติกันสืบต่อกันมาทั้งแนวปฏิบัติและบอกกล่าวเล่ามาจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่ทำพิธีกรรม ซึ่งก่อให้เกิดอย่างดีงามถึงความรักความกตัญญูต่อบุพการีที่ตายไป และทำให้เกิดความผูกพันของญาติพี่น้อง ที่ยังคงอยู่ให้เกิดความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น นอกจากนั้นบุญเดือนเก้านี้ยังสร้างความสามัคคีในหมู่ชุมชนตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านให้ดียิ่งขึ้น หรือที่เรียกว่าสามัคคีธรรมโดยอาศัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องเตือนใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีธรรมในหมู่คณะ และหมู่ชุมชนนั้นๆ

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางประคอง กิตติโกสินทร์, อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางสุจิตรา สืบพรหม, ๘๗/๓ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕.

๔.๓ อิทธิพลที่ส่งผลต่อพุทธศาสนา

๔.๓.๑ อิทธิพลที่ส่งผลต่อพุทธศาสนาความเชื่อมีสองลักษณะ คือความเชื่อที่ประกอบด้วยอารมณ์ คือแสดงพฤติกรรมตามอารมณ์ ตามความรู้สึกที่กำลังเกิดอยู่เฉพาะหน้าและความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผลหรือปัญญา คือการใช้สติปัญญาพิจารณาก่อนจึงค่อยทำไปตามเหตุผลที่มองเห็นแล้ว^{๒๐}

ผู้มีปัญญาและมีใจหนักแน่นก็มักใช้เหตุผลเป็นตัวประกอบประกอบการพิจารณา เพราะได้พิจารณาแล้วเห็นว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ โดยไม่สนใจกับอารมณ์ว่าจะอยากทำหรือไม่อยากทำ ส่วนผู้ที่ไม่มีปัญญาน้อยก็มักจะทำอะไรไปตามความรู้สึก โดยไม่สนใจเหตุผลหรือเรียกว่าทำตามอารมณ์ โดยไม่สนใจผลเสียที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง

ความหลากหลายทางความเชื่อเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และไม่ว่ามนุษย์จะเกิดมาพร้อมกับความเชื่อในรูปแบบไหนก็ตาม มนุษย์ก็สามารถก้าวพ้นจากความเชื่อด้วยความรู้ที่ประกอบด้วยปัญญาได้ ในอดีตเป็นไปไดว่ามนุษย์ยังขาดการไตร่ตรองที่รอบคอบ จึงถูกความเชื่อกำหนด แต่เมื่อใช้ปัญญาตรวจสอบ ก็สามารถก้าวพ้นและมีชีวิตอยู่ด้วยความรู้ได้ ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญาและมีเหตุผลตามทัศนะพุทธศาสนาก่อให้เกิดอิทธิพลต่อมนุษย์ ดังนี้

๑. เกิดระบบเหตุปัจจัย ก่อให้มนุษย์เชื่อว่าเบื้องหลังปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นทุกอย่างในโลกล้วนมีระเบียบวาระของมันเป็นเอง มีกระบวนการที่ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งเรียกกันว่าธรรมนิยาม(กฎของระบบแห่งเหตุและผล) ทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีระบบเหตุและผลอยู่ในตัวมันเอง

๒. เกิดความเชื่อมั่น ทำให้มนุษย์เชื่อว่า ทุกครั้งที่ทำอะไรก็ต้องประกอบด้วยเจตนาและจะมีผลตามมาเสมอ เพราะเหตุผลที่ว่า มนุษย์กับเกี่ยวสิ่งที่ตนเองลงทุนหว่านเพราะเสมอ ไม่ว่าจะดีหรือความชั่วนั้นเป็นกฎแห่งกรรมหรือกรรมลิขิต

๓. เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้มนุษย์เกิดความเชื่อมั่นในตนเองไม่หวังการดลบันดาลจากสิ่งที่ไม่มองเห็น แต่จะพึ่งปัญญานี้คือระบบความเชื่อมั่นในตนเอง

๔. เกิดการพัฒนาการด้านศักยภาพ มนุษย์มีศักยภาพพิเศษในการเรียนรู้หรือรู้จักฝึกฝนพัฒนา คือสามารถฝึกกันได้ ดังนั้นเมื่อได้รับการสอนสั่งอย่างถูกต้องและปฏิบัติอย่างถูกต้อง จึงสามารถแสดงศักยภาพของมนุษย์ที่เพียบพร้อมด้วยปัญญาได้

๕. เกิดผลทางความเชื่อต่อมนุษย์ว่า การกระทำใดก็ตาม ไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ย่อมมีผลสะท้อนกลับมายังผู้กระทำเสมอ

ฉะนั้น ความเชื่อตามทัศนะของศาสนาพุทธ จึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตนับแต่เกิดจนกระทั่งตาย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมนุษย์ต้องตระหนักว่าเมื่อมีความเชื่ออยู่ที่ใด มนุษย์ควรมีปัญญาอยู่ที่นั่นและเมื่อเกิดความเชื่อในสิ่งใดก็ตาม มนุษย์ก็ต้องนำปัญญามาพิสูจน์ คัด

^{๒๐} พระวิริยพรณ วุฑฒิธมโม(เชียรประโคน) “อิทธิพลของความเชื่อในอรรถกถารบมพที่มีต่อประเพณีไทย”,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๒),หน้า ๒๒.

สรรเลือกเฟ้น กลั่นกรองด้วยความมีเหตุมีผล เห็นคุณค่าสารประโยชน์ สามารถนำมาหยิบจับและเป็นเข็มทิศนำทางชีวิตได้^{๒๑}

ความเชื่อเรื่องผีที่มีอิทธิพลต่อพุทธศาสนา เรื่องผีมีมาก่อนและฝังแน่นมานานจนแม้เมื่อพุทธศาสนาเข้ามา ความเชื่อแบบพุทธก็ไม่อาจกลบกลืนความเชื่อเรื่องผีได้โดยสิ้นเชิง เกิดการผสมผสาน เกิดการเลือกใช้เลือกทำ เลือกหยิบเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เฉพาะหน้าต่อตนมาใช้เลยกลายเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ชีวิต^{๒๒}

๔.๔ อิทธิพลที่มีต่อชุมชน

๔.๔.๑ อิทธิพลที่มีต่อครอบครัว

จากการที่ปฏิบัติตามความเชื่อที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน สร้างความสัมพันธ์กับพุทธศาสนา และการรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนเครือญาติ และเพื่อนและวิถีผลิตทางการเกษตรให้กับชาวบ้าน โดยเน้นให้เกิดวิถีปฏิบัติที่ยังประโยชน์ต่อการดำรงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของครอบครัวและเครือญาติ ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานของการสร้างสังคมให้มีความมั่นคง

๔.๔.๒ อิทธิพลที่มีต่อวิถีชีวิต

จากการประกอบพิธีกรรมจนเป็นประเพณีของชุมชน ที่ผู้เฒ่าผู้แก่และพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางการประกอบให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดวิถีปฏิบัติตามประเพณีฮีตสิบสองให้กับบุตรหลานสืบเนื่องให้ประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างมีศีลธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบเบียดเบียน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ้ว และแบ่งปันให้แก่กัน การที่มีการสืบสานประเพณีบุญเดือนเก้าข้าวประดับดินนั้น ยังสามารถทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ให้กับชุมชนได้

วิถีชีวิตของชาวอีสานเกี่ยวข้องกับศาสนาไม่ว่าทั้งด้านความเชื่อ วิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องคติความเชื่อบุญเดือนเก้า(ข้าวประดับดิน) ที่ชาวอีสานปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน บ่งบอกถึงศรัทธาความเชื่อมั่นในพระพุทธรูปศาสนา และเป็นวิถีชีวิตที่สะท้อนถึงความกตัญญูต่อบุพการี ความสามัคคีโดยมีพื้นฐานจากพระพุทธรูปศาสนา โดยชาวบ้านได้มีโอกาสทำบุญกันตามประเพณีเดือนฮีตสิบสองคองสิบสี่ และที่สำคัญยิ่งก็คือ บุญเดือนเก้า ที่บ่งบอกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นคนหรือผีหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับทำให้เห็นการแสดงออกถึงความงดงามด้านจิตใจ ที่ควรอนุรักษ์ให้สืบเนื่องอยู่กับชาวอีสานต่อไป

๔.๔.๓ อิทธิพลที่มีต่อสังคม

ในการปฏิบัติตนตามความเชื่อประเพณีบุญข้าวประดับดินนั้นสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกับชาวบ้านร่วมชุมชน ส่งผลให้วิถีปฏิบัติต่อกันมีลักษณะของการช่วยเหลือ เกื้อกูลและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ทำให้ชาวบ้านมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันระบบความสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าว นับเป็นทุนทางสังคมของชุมชน ที่มีส่วนสำคัญในการยึดโยงชาวบ้านเข้าไว้ด้วยกัน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้และมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓-๒๔

^{๒๒} มาลา คำจันทร์, *ผีในล้านนา*, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘

อิทธิพลของความเชื่อในพิธีบุญเดือนเก้า ที่มีต่อสังคมชาวอีสานผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมที่ปรากฏในบุญเดือนเก้า ที่มีคุณค่าและอิทธิพลที่สืบเนื่องมานาน จนเป็นแนวจารีตขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งมีความเชื่อในการเวียนว่ายตายเกิดเป็นผลที่สืบเนื่องกันมาจากผลแห่งกรรม ที่พบเห็นในการยึดถือเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในภาคอีสานและยังส่งผลที่มีอิทธิพลในการดำรงชีวิต คือประเพณีบุญเดือนเก้าบุญข้าวประดับดิน สาเหตุสำคัญที่เรียกบุญเดือนเก้าเพราะกำหนดในเดือนเก้า เป็นการทำบุญด้วยการให้ทาน หรืออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายไป หรือญาติที่ตายไป นอกจากนั้นยังให้ทานแก่สัตว์ การกระทำที่สืบเนื่องมาอย่างนี้ จึงเป็นอิทธิพลในเรื่องของความเชื่อ ที่ส่งผลต่อประเพณีและพิธีกรรมสืบต่อกันมาเป็นประเพณีบุญในเดือนเก้าอย่างนี้

จากการศึกษาประเพณีการทำบุญเดือนเก้า(ข้าวประดับดิน) เห็นว่ามีผลกระทบต่อสังคมชาวอีสาน เพราะจากสภาพสังคมในปัจจุบันเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังไม่ให้ความสำคัญและเป็นที่นิยมในการบุญตามประเพณีของไทยมากเท่าที่ควรยังเห็นว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ต้องหาแนวทางสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนเพื่อที่จะได้อนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของไทยอย่างยาวนาน